

**PESA INTERNATIONAL JOURNAL
OF
SOCIAL STUDIES**

*PESA ULUSLARARASI
SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ*

October 2017, Vol:3, Issue:3
e-ISSN: 2149-8385

Ekim 2017, Cilt:3, Sayı 3
p-ISSN: 2528-9950

journal homepage: www.sosyalarastirmalar.org

Kitap Tanıtımı: İçel, Kayıhan (2017). Kitle İletişim Hukuku. Yenilenmiş 12. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 540 s.

Book Review: İçel Kayıhan (2017). Mass Media Law. Revised 12. Edition. İstanbul: Beta Publishing, 540 p.

Merve ERGÜNEY

Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, merve.erguney@gazi.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ARTICLE INFO
<p><i>Makale Geçmişi:</i></p> <p>Geliş 11 Ağustos 2017 Kabul 05 Eylül 2017</p>	<p><i>Article History:</i></p> <p>Received 11 August 2017 Accepted 05 September 2017</p>
© 2017 PESA Tüm hakları saklıdır	© 2017 PESA All rights reserved

Bu çalışmada, Prof. Dr. Kayıhan İçel'in 'Kitle İletişim Hukuku' kitabının 2017 yılında Beta Yayıncılık tarafından yayınlanan Yenilenmiş 12. baskısının bir değerlendirmesi yapılmıştır. Kitapta, kitle iletişim araçlarından basın, radyo, televizyon, sinema-video ve internete ilişkin rejim ve sistemler hukuki açıdan sistematik bir biçimde ele alınmış ve kitle iletişim hukuku alanında ortaya çıkan problemlere çözüm önerileri sunulmuştur.

Ceza hukuku ve kitle iletişim hukuku üzerine çalışmalar yapan Kayıhan İçel, 1962 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, aynı Fakültenin Ceza ve Ceza Usul Hukuku Kürsüsüne asistan olarak atanmıştır. 1967 yılında "Doktor" akademik unvanını elde etmiş ve 1971 yılında Doçent olmuştur. 1978 yılında Üniversite Profesörü olan İçel, 1982-1987 yıllarında İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcılığı ve Vekilliği, 1983-1989 yıllarında İstanbul Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. İçel 1995-2005 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Başkanlığı ve Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü, Kamu Hukuku Bölüm Başkanlığı görevlerini yürütmüştür. 2005 yılında atandığı İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesinde görevine devam eden Prof. Dr. Kayıhan İçel'in ceza hukuku ve kitle iletişim hukuku alanlarında makale ve kitap türünde çok sayıda bilimsel eseri bulunmaktadır.

'Kitle İletişim Hukuku' adlı kitabın yazarı olan İçel, birinci baskıdan 9. baskıya kadar 'Kitle Haberleşme Hukuku' adıyla basılmış olan eserin, 9. baskıdan itibaren 'Kitle İletişim Hukuku' adıyla basılmasını; 'İletişim Fakülteleri' ve 'Kitle İletişim Hukuku' kavramlarının öne çıkmasına bağlayarak, 'iletişim' kelimesine öncelik verilmiş olduğunu ve böylece kitabın adının 'Kitle İletişim Hukuku' olarak değiştirildiğini ifade etmektedir (s, 37).

Kitap, 6 bölüm, 1., 8., 9., 10., 11. ve 12. baskılarına ait önsözler, kısaltmalar, kaynakça ve kavram dizininden oluşan toplam 540 sayfalık oldukça hacimli bir çalışma olarak okuyucularıyla buluşmaktadır.

Kitabın birinci bölümünde kitle iletişimine ve kitle iletişim hukukuna ilişkin genel bilgiler yer almaktadır. Bu bölümde iletişim ve kitle iletişimi kavramlarının tanımları yapılmış ve iletişim süreci içerisinde kitle iletişiminin yeri ve önemi vurgulanarak, kitle iletişim hukukunun tanımı, özelliği ve niteliği ortaya konmuştur.

İkinci bölümde ise, kitle iletişim araçları içerisinde radyo-televizyon ve sinemanın kitle iletişiminde önemli rol oynamaya başlamasıyla birlikte, bu alanda bulunması gereken özgürlüğü ifade etmek amacıyla ortaya çıkan 'iletişim özgürlüğü veya haberleşme özgürlüğü' (s, 59) hususu ele alınmaktadır. Bu bölümde, kitle iletişim özgürlüğü hem iç hukuk, hem de uluslararası hukuk kaynakları vasıtasıyla ele alınmaktadır. Bu bağlamda, iletişim özgürlüğünün tanımı, çeşitli siyasal rejimlerde iletişim özgürlüğü, uluslararası belgelerde ve anayasalarda iletişim özgürlüğü, Türkiye'de araç bakımından kitle iletişim özgürlüğünün uygulama alanları olan; basın, radyo, televizyon ve sinemada iletişim özgürlüğünün hukukî dayanakları ve uygulama alanları gibi konular ele alınmıştır.

Kitabın 3. bölümü 'basın rejimi', 4. bölümü 'radyo-televizyon rejimi', 5. bölümü 'sinema-video rejimi' ve son olarak 6. bölümü ise 'internet rejimi' konularına hasredilmiştir. Kitapta yer alan bütün konular hem uygulama hem de teorik olmak üzere geniş bir perspektiften bakılarak ele alınmıştır. Teorik incelemelerde gerek iç hukuk gerekse uluslararası hukuk bakımından 'karşılaştırmalı hukuk'un verilerinden en geniş ölçüde yararlanılmıştır. Karşılaştırmalı hukukun teorik esasları Yüksek Mahkemelerin kararları ile bütünleştirilmiştir. Türk Kitle İletişim Hukuku'nun dayanakları incelenirken teorik verilerin yanısıra uygulayıcıların tutumunu yansıtan Yargıtay'ın ilginç kararlarından örnekler verilmiştir (s, 14) . Dolayısıyla bu örnekler konuların anlaşılmasına katkıda bulunmuştur.

'Kitle Haberleşme Hukuku' kitabının ilk kez yayınlandığı 1977 yılından bu yana geçen 40 yıllık zaman diliminde, gerek teknolojik gelişmelere, gerek siyasi süreçlere bağlı olarak, gerekse Avrupa Birliği politika ve mevzuatına (acquis communautaire) uyum çalışmaları kapsamında, başta Anayasa olmak üzere pek çok kanun tamamen değiştirilmiş ve değiştirilmeye devam etmektedir. Bu değişiklikler her alanda olduğu gibi kitle iletişimi alanında da yoğun ve kapsamlı bir şekilde yaşanmıştır. Örneğin 21 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5224 sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun, 26 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Kanunu, 23 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe giren 5651 İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, 5 Kasım 2008 tarihinde yürürlüğe giren Elektronik Haberleşme Kanunu ve 3 Mart 2011 tarihinde yürürlüğe giren 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, Türkiye'de kitle iletişim mevzuatındaki önemli değişikliklerdendir. Tüm bu değişiklikler Kitle İletişim Hukuku adlı bu kitapta ele alınmıştır. Ayrıca kitabın 12. baskısında, önceki baskılarda yer almayan, 29 Şubat 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6279 sayılı Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu ve 1 Mayıs 2015 tarihinde yürürlüğe giren 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun da incelenmektedir. Bunun yanı sıra, 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL (Olağanüstü Hal) uygulamaları kapsamında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerin (KHK) ilgili maddeleri kitle iletişim mevzuatı kapsamında ele alınmıştır. Dolayısıyla, kitabın basıldığı 2017 yılı Şubat ayına kadar kitle iletişim hukuku kapsamında yer alan tüm değişiklikleri kapsıyor olması ve güncel niteliği, kitabı alanındaki benzer çalışmalardan ayırmaktadır. İlgili mevzuatın yanısıra, kanunların uygulanmasına yönelik örnek teşkil edecek Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay'ın yeni kararları, kitabın sistematığı çerçevesinde yeri geldikçe ve ilişkili oldukları konular kapsamında incelenmektedir. Yazarın, 11. baskının önsözünde yer alan beyanına göre; bu kararlara yazarın kendi özel arşivinin yanısıra Uyap Mevzuat Programı (2014) ve İstanbul Ticaret Üniversitesi anlaşmalı veri tabanlarından olan Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası kaynak olarak kullanılmıştır (s, 5).

İçel, 12. baskının önsözünde; kitabın başlıca özelliğini, diğer alanlardaki hukuk kitaplarından farklı olarak, kitle iletişim sürecinin hukuksal durumunun eskiden bugüne kadar geçirdiği negatif veya pozitif aşamaların dikkatlerden uzak tutulmamasıyla bağdaştırmış ve kitabın eskiden kopmadan inceleme özelliğini 12. baskıda da sürdürdüğünü ifade ederek, kitapta konuların tarihsel bir perspektiften bakılarak incelendiğini vurgulamıştır.

Kitapta yer alan bilgilerin, kaynakları ile birlikte, sade, anlaşılır bir dil ve yeterli ölçüde aktarılması, kitabın hedef kitlesinin bu bilgileri anlayabilmesi ve kazanabilmesi açısından önemli faydalar sağlamaktadır. Kitapta verilen bilgilerin yeterli ve doyurucu olması, kitabın önemini benzerleri karşısında arttırmaktadır. Detaylı açıklamaları, zengin kaynakçası, hukukî dayanakları, örnek uygulamalara ilişkin içtihat niteliğindeki mahkeme kararları ile bu kitap kitle iletişim hukuku konusunda, İletişim Fakülteleri ve Hukuk Fakülteleri'ndeki lisans ve lisansüstü öğrenciler, akademisyenler, kamu ve özel sektörde yer alan kuruluşlar ve medya çalışanlarının tamamı için önemli ve temel bir kaynak konumundadır. Ayrıca kitap, kitle iletişim hukuku üzerinde yapılacak çalışmalar için literatürdeki boşluğu tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır.

Kitle iletişim araçlarındaki gelişim, değişim ve dönüşüm süreçlerinin ayrıntılı bir şekilde incelendiği ve bu süreçler boyunca Türkiye'de yaşanan siyasî ve teknolojik süreçlerin hukuksal yansımalarını merkeze koyarak göstermeye dayalı bu kitap, alanındaki boşlukları doldurması ve yeni bakış açıları getirmesi bakımından önemlidir. Tekrar etmek gerekirse, bu kitap, özellikle kitle iletişim hukukunun geçmişten günümüze kadar geçirdiği negatif ve pozitif aşamaları ele alarak karşılaştırması bakımından, mevzuatı açıklama, yorumlama ve anlamlandırma gayretiyle de dikkat çekmektedir. Kitap, kitle iletişim mevzuatındaki değişikliklerin sebep-sonuç ilişkisi içerisinde ve uygulama ortamlarıyla birlikte aktarıldığı bütüncül bir yapıdadır.

Kitapta yazarın konulara girmeden önce ilgili alanda yaptığı tanımlamalar, ön bilgiler ve tespitler yer almaktadır. Konular, her bir kitle iletişim aracı (basın, radyo, televizyon, sinema-video, internet) açısından insicamlı bir şekilde, sistematik bir akış doğrultusunda işlenmiş ve bu da konuları daha kolay anlaşılır hale getirmiştir. Ayrıca yeri geldikçe dipnotlar aracılığıyla ilgili konuda geniş bilgi için kaynak gösterilmesi, yazara ait yorumlar, doktrindeki görüşler, Mahkeme kararları, bazı terimlerin anlamları ve ihtilaflı meseleler gibi ek bilgilerin yer alması konuların daha iyi kavranabilmesi ve bilgilerin doyurucu olması açısından son derece faydalıdır. Kitapta kitle iletişimi alanındaki teorilerin (kuramların) olmaması doğaldır. Zira bu eser, konuları sistem ve rejimler açılarından ele almaktadır. İşbu kitap, konuya ilgi duyanların keyif alarak okuyacakları ve kitle iletişim hukuku alanında gerekli pek çok bilgiyi içeren yararlı bir çalışmadır.

Kitle iletişim faaliyetlerinin mevzuata uygun bir biçimde yürütülmesi ve ifade hürriyeti bağlamında kitle iletişim hürriyetinin korunması, sorumlu basın yayın anlayışının temel koşuludur. Kitle iletişim faaliyetlerinin hukuka uygun yürütülmesinde, medya hizmet sağlayıcıların ve sektör çalışanlarının, mevzuata ve ifade hürriyetine saygı bilincine sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla kitap, bu bilincin oluşturulmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Ayrıca kitap, süreli yayınlarda, radyo-televizyonda ve internette düzeltme ve cevap hakkı, basın-iş hukuku, basında özdenetim, ilan ve reklam rejimi gibi konuları da enine boyuna işlemeyle geniş bir okuyucu kitlesine hitap eden bir çalışma mahiyetindedir. Son olarak, işbu kitap, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer tarafından ilk baskısı 1958 yılında yapılan Basın Hukuku kitabından sonra bu alanda yayımlanan ikinci önemli eserdir.